

SÁRBOGÁRD és VIDÉKE

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak:

Egész évre	8 korona.
Félévre	4 korona.
Negyed évre	2 korona.
Egyes szám ára 20 fillér.	

Kapható Spitzer Jakab könyvnyomdájában

Felelős szerkesztő: **Dr. Székely Hugó.**

Társzerkesztő: **Tiringer Lajos.**

Szerkesztőség: Telefon sz. 29.

Sárbogárd, Kohn Bertalan-féle ház.
ahová a lap azelőtti részét érintő közlemények küldendők.

Kiadóhivatal: Telefon sz. 22.

Sárbogárd, Andrássy-ut 417.
ahová a lap anyagi oldalát érintő dolgok intézendők.
(hirdetések, előfizetés nyitlér.)

A mi polgári iskolánk.

(p.) „Nyilvánvaló dolog és tények igazolják, hogy az utóbbi években megindult kulturális mozgalmak szoros kapcsolatban vannak a város érdemes előjáróságával, a mely megértve az újkorszózatát, iparkodik kielégíteni a fejlődő igényeket s iparkodik a város hajóját a boldogulás révébe kalauzolni. Agilis előjáróságunk kulturális érzeke, erős akarata, körültekintő eszélyessége, józan, a lehetőséggel számoló, de a jövőbe is tekintő praktikus okossága ad szárnyat minden előretörekvés vágyának, s a megbízhatóság és beléje helyezett bizalom valóra váltja mindezeket.”

Ne méltóztassanak azért azt gondolni, hogy megholondultam. Ugyanis a fenti, macskakörmök közé illesztett elismerő sorokat nem én írom, hanem írja a „Mezőkövesd és Vidéke”: Mezőkövesd nagyközségnek, a matyó fővárosnak előjáróságáról.

Boldog az a község, mely 90%-os pótlódja dacára ily szeretetteljes elismeréssel adózhatik az ő előjáróságának! És boldogulásának egyedüli forrása a képviselő-testület bölcs lapintata, előrelátása, felvilágosodottsága. Pedig annak is 80%-je egyszerű földművesekből áll: kiket azonban a teremő a körülmenyeket világosan felismerő, józan ítélő képességgel áldott meg.

Akaratlanul ragadta meg figyelmemet az a fentebb idézett pár sor s önkéntelenül kinalkozott az összehasonlítás, mert Mezőkövesden lelkes öröndezéssel pár nappal ezelőtt szavazták meg a magán polgári leányiskolának községi kezelésbe való átvételét, dacára annak, hogy a polgári fiúiskola és főgimnázium fenntartása igen érzékeny terheket ró a községre.

Nálunk, Sárbogárdon pedig ugyanekkor kézzel-lábbal kapálódznak az ellen, hogy rongyos pár koronát áldozzon a község egy oly műhatlanul szükség-

ges intézmény megteremtésére, a minő egy polgári iskola.

Nem tudom, nem hiallottam, minő érvekkel keltek síkra a legutóbbi képviselőtestületi gyűlésen a község igazi érdekeit felfogó tanácsbeliek a tervbe vett polgári iskola érdekében, csak az örömhirt olvastam, hogy az egyszer sikerült győzedelmeskednie a józan előrelátásnak a maradiság szürke hamujában kapargáló elemek felett.

— Nincs fedezet! — mondótták. Mire, arra a számba sem vehető pár száz koronára, melylyel hozzá kellene járulnia a községnek a kért 1200 korona kiegészítéséhez? Hát micsoda megterheléssel járna ez egy-egy adófizető polgárra? Pár nyomoruságos fillér volna az emelkedés és ezzel szemben megnyílnék az út számtalan sárbogárdi család részére, hogy fiait, leányait, itthon, kevés pénzzel előkészíthesse az élet számára, hogy megtudjanak állani a maguk lábán.

A SÁRBOGÁRD ÉS VIDÉKE TÁRCZAJA.

A régi diákelet Nagykörösön.

Irta: Csanády Sándor.

Az iskolák nevelési törekvése mindig a korok sajátos felfogásához, szelleméhez igazodik. Így, lám nemcsak a régi diákeletet ismerjük meg, hanem — tekintvén a párhuzam egyik részének a jelenkort, a másiknak, melyet majd vázolni igyekszem — többszáz év előtt élő felfogásokat, irányelveket hasonlíthatunk össze a maiakkal, hogy belőlük meglássuk, aki majd tovább fűzi gondolatait, mennyit emelkedett és süllyedt azóta az emberiség.

Tanintézetünk szelleme a XVI. század végétől, ahová is tehetjük kialakulásának az idejét, egész a jelenkorig szakadatlanul protestáns irányú.

Az iskola polgárai — mint amilyen elnevezéssel a régi törvények említk a tanulókat — két nagy csoportra oszlottak: alsóbb osztályú tanulókra és tógátus deákokra. Az alsóbb osztályokban minden törekvés oda irányult, hogy a latin nyelvet a lehető legkövetesebben elsajátítsák és a klasszikusok böven megismerjék.

A tógátusok hittudományi, böleseleti, szónoklati munkákat tanultak. Ez képezte az anyag gerincét a latin és görög nyelv kíséretében. Függetlenül tárgyalták a különböző korokban amennyire amnyira fejlődött reális ismereteket is.

A hazafias irány is egyik disztője iskolánkban minden időben. Olvashatjuk ezt a feljegyzést: „1721-ben Bogdányi Mihályt társai, mint gonosz magyart megveszőzték. Az iskolából elűzetett.”

Sziinte-hihetetlennek látszik, hogy egyetlen ember volt az intézet központja, éltető lelke, ahová és ahonnan indult ki minden. Tanítványainak tanítója, nevelője, papja, bírāja egy személyben. Igaz, hogy nem mindig közvetlenül. Segítő társai valának a tanulók által választott tisztviselők.

Légelső helyen áll a senior. Hatalmas ember ő! A rektor helyettese. Az iskola kormányzásában a második jog őt illette, egyes, kisebb ügyekben önhatalmulag bíraszkodott, büntetett; egyébként az iskola törvényei is tetemes joggal ruházták fel a tanulókkal szemben.

Ellenőri tisztséget is találunk, melyre nézve csak az 1792-iki törvények szólnak bővebben, kimondván hogy: „A contraseriba

Collegája lévén a seniornak átalában mindazok a kötelességei, a melyek a seniorei.”

Még egész serege állott fenn a tisztségnek.

Jelcsül: az oconomus, coquus, explorator, pulsator, vigil, janitor, apparitor, irnokok; szobafelügyelők, privatus és publicus preceptorok.

Lakás tekintetében is két nagy csoportra tagozódott az ifjuság, u. m. bennlakókra és kümlakókra.

A bentlakást, mint jótetemenyt, élveztek és vele elelmezés is járt. Így csakis a jó tanulók részesülhettek benne és meg az ú. n. szolgatánulok, kik ennek fejében tisztán tartották az épületet kívül és belül egyaránt.

Talán legalkalmasabb lenne életrendjüket úgy körvonalazni, hogy egy napot kiszakítanánk a sok közül és végig néznők munkájukat hajnantól estig.

Az iment szándékosan említettem hajnant, mert csakugyan akkor keltek.

Három órakor megszólalt a nagy esengettyű, jelt adván a felkelésre. A második esengetes előtt, mely az auditoriumba látta őket, meg ki ki imádkozott kamrájában és csak aztán jelent meg a reggeli könyörgésre.

Lehetetlenség, hogy föl ne bírja fogni egy, a község vezetésére hivatott lapács, hogy nem azzal válik hasznára a közjónak, ha sikerül leszoritani a pótdótot egy-egy zseb javára 1-2 koronával, hanem igenis azzal, ha — habár közvetve is — a nagy zseb, a közérdek számára nyit busásan kapuzató forrásokat.

Nem kellene a jó sárbogárdi pénzt minden hónap elsején elküldeni kospénzre Fehérvárra, Pincehelyre, Bonyhádra, Gyöngyösre, hanem megélni a sok kis diák, leány itthon, a családi lüzelyhelynél, a szülők közvetlen felügyelete alatt. Észre se venné sok derék iparos, kereskedő, hivatalnok, gazdaember, hogy a 4 polgári osztályt elvégezve, gyermeke előtt nyitva áll az út annyi és oly sok pályára felé, melyről a mai drága világ neveltetési viszonyait tekintve, eddig almodni sem mert. A közeli falvakból is szívesebben adnak a gyermekeket Sárobagárdra, mint a távolabb fekvő, drágább városokba. Hány szegény család boldogulását jelentené egy-két köztos tartása, hány garas perdülne be a kereskedők, iparosok fiókjába, a mi fiatalágunk itthonléte, és az idegenek intenzívebb mozgalma révén?

Hogy a mai világban mennyire szükséges legalább a négy középiskola elvégzése, nyilvánvaló abból a közismert valóságból, hogy kválifikáció nélkül ma főfeljebb országgyűlési képviselő és miniszter lehet valaki. És ez a két pálya is annyira túl van zsúfolva aspiránsokkal, hogy csak igen kevés halandó éri el a célt.

Más városok, ügyközségek deputációinak szalonkabitja tükrösre csiszolódik a miniszterek előszobáiban, míg megkapják végre a megváltó biztatást,

De ha kitekintünk a kapunyitás előtt az utcára, érdekes képet látunk ott is. Künn gubbaszhatnak néhányan, akik az este kinn rekedtek. Már hiába másztak volna be a kerítésen, mert meg az este feljegyezték őket és ha a kerítésen keresztül választják az utat, így szól a törvény: „aki az iskolából rövid ruhában megy ki, 15 botot, aki pedig ugyanazon ruhában az iskola kerítésén mászik át, 25 botot kapjon.” Tovább még érdekesebbet találunk: „minden iskolában bentlakó diak, tarsával menjen a városba és könyv legyen a kezében, hogy ezzel a címerrel megkülönböztetődjen a mesterlegényektől.

Mindenre kiterjedtek a törvények, még a ruházatra is, amikor szigorúan kimondják: „A Misziri gallért, a fekete színűn kívül a veres vagy bármilyen más színre festett tatár keztyűt, hosszukás, vagy feltűrt kalapot, sárga vagy veres, a mi rendünkre dísztelen cipő viselését eltiltjuk. Ugyanezen ítélet áll azokra nézve, akik hosszukás, fülcsevarított hajakkal kevélykednek, miként a mezei barompásztorok vagy tengeri rablók.”

Hat órákor már a tantermekben találjuk őket.

A tógatusokat a rektor lelkes magyarázata viszi előbbre a tudományokban,

hogy — tanulmányozni fogják a kérelmezett iskola felállítását. Nekünk pedig jóformán ezüst talépn kínálják a szerencsét és még most is akadnak kétkedők, igazi lelki-szegények, akik — felnek! Hogy mi a fészkes fülemületől, azt igazán nem képes megérteni a véges emberi ész! Az ebredő természet talán csak felderíti az ő szorongó lelkiismeretük kopár mezejét is s még meg fogjuk érni azt az időt, hogy az új polgári iskola kapujánál, beiratások idején, azok fognak elsőként jelentkezni, akik, ma, teljeseleg elegendőnek tartják egy Sárobagárdon lefolytatandó életre: — az Ádám apánk érettségi bizonyítványát.

Sárobagárd község előjáróságának szives figyelmébe!

(Panaszos levél.) Úgy vélem, hogy a sárobagárdi intelligencia nevében szölok, minden panasz tárgyává teszem az előjáróság amaz intézkedését, mely szerint a taxasz beállatától kezdve öszig az utcai lámpásoknak világitaniok nem szabad. Bármily böles lehet is ez az intézkedés a község előjáróinak szempontjából, annál sérelmesebb a nagyközönségre nézve, mert esténként a korom sötéttségben az utczán való járás-kelés egyenesen elvesztélyes. Magam voltam szemtanúja e napokban annak a jelenetnek, mikor egy urihölgy színházból hazajövet a nagy sötéttségben az utczán való járás-kelés egyenesen elvesztélyes. Magam voltam szemtanúja e napokban annak a jelenetnek, mikor egy urihölgy színházból hazajövet a nagy sötéttségben az utczán való járás-kelés egyenesen elvesztélyes. Magam voltam szemtanúja e napokban annak a jelenetnek, mikor egy urihölgy színházból hazajövet a nagy sötéttségben az utczán való járás-kelés egyenesen elvesztélyes. Magam voltam szemtanúja e napokban annak a jelenetnek, mikor egy urihölgy színházból hazajövet a nagy sötéttségben az utczán való járás-kelés egyenesen elvesztélyes.

A négy alsó osztályban egy egy nagy hajszó fogatus, mint publikusz, praceptor magyaráz kézzel-lábbal a latin declinatio és conjugatio titkairól.

Ezeket lassanként 1808. után kiszorítják az egyről kétfőre, majd többre szaporodó predes professzorok.

Vége a délelőtti előadásnak.

Néhányan kiválnak a senior, explorator vezérlete alatt s mennek tometni. A többiek hűtes csoportokba verődnek, hogy collatiót irtatsanak. Hát ez ugyan mi lehet?

Nagyon hasznos és üdvös intézkedés. Megvitatják a fektor, vagy publicusz praceptor magyarázatát, vitáznak valamely a tananyagukba, vágó kérdés felett.

Mivel már tízenegy óra felé jár idő, a coquus is a eszelekvés terére lép, amely anynyiból áll, hogy elme egy a már előre értesített családdhoz és ehozza a bentlakók számára az ebédet. Igazságosan kiosztja. Az edényeket elmossa és haza viszi. Tiszte addig tartott, míg az ajánlkozó-családokon a főzetés egyszer végig nem ment; körülbelül 3 hétig.

Igy tartott ez egészen 1835-ig. Ettől kezdve az egyház, a városi tanács és még vagy három alapítvány gondoskodik az alumnusok ételmezéséről.

hogy van a községnek külön világitási alapja is, kíváncsi vagyok, hogy azt mire másra fordítják, mint a mire rendezve van, — a világitásra! Vagy talán arra számít a mélyen tisztelt községi előjáróság, hogy közadokzusból, gyűjtés útján fedezzék a község világitását is? Hiszem, hogy egy ily irányú actio eredménynyel járna — különösen a türelmet vesztett intelligentiá körében — de felő, hogy ezt a szegény községünk el nem viselhetné!

Kérem igen tisztelt szerkesztő urat, hogy e pár sort b. lapjában közreadni szíveskedjék, talán községünk érdemes előjárósága meg fogja szívlelni a hemők kifejezésre jutó igazságot, el fogja végre rendelni, hogy „legyen világosság” és — „lesz világosság.”

Tisztelettel egy előfizető.

Népies előadások Herczegfalván.

A vallás és közokt. ministerium és az Országos Közművelődési Tanács felhívására Herczegfalva község tanítótestülete 15 vasárnapon át oktató népies előadásokat tartott felnőttek részére. Mult vasárnapon fejeztettek be az előadások, melyek Pritz Ferenc h. igazgató tanító vezetése mellett tartottak a községi iskola termeiben. Most hogy befejeztettek ezek a hétről-hétre oly nagy érdeklődés mellett tartott oktató előadások, elmondhatjuk, hogy meg volt azoknak a közművelődési tanács által óhajtott eredménye. Úgy a tanítóság, mint a község intelligentiájának nagy része részt vett a nép oktatásában, bizonyos népszerű tárgy ismertetésével, melyeket felolvasások, szakadel előadások formájában ismertettek a néppel. Elismeréssel kell adózni mindazoknak, akik a nép művelése, oktatása körül fáradoztak. Az alább közölt előadásokat monológok, dialógok, szavaltatok, vig. komoly magánjelenetek, gyermek szavaltatok élénkítették és tették látogatottabbakká, vonzóbbakká. — Az előadások tárgyai voltak. Keller Jolán: „Szülői ház és az iskola”; Erdélyi Gyula: „Az új hortörvény”; Strott Regina: „A nő helyzete a modern társadalomban”; Wester Lajos: „A nappány”; Magalánó Sukkert Gizella: „Az ősmagyarak hadi, politikai és műveltségi viszonyai”; Keller Jolán: „Magyarország nagyhatalmú”; Dr. Kerbolt László: „A tudóvesz és ellene való védeke-

Valósággal meg voltak határozva pereről perere teendőik. Nem csatangolhattak a városban kényők-kedők szerint,

A janitor ott állott a kapuban, feljegyezte a ki-és bejárókat.

Még vasárnap sem élvezhették a szabad kimenetelt, sőt erre nézve külön törvény tefté tönkre minden reményüket.

Hamar alkalmazták az iskola törvényei egy-egy büntető paragrafust. A káromkodókat súlyosan lakoltatták, már egy „veszett állta” ért bezárultak az iskola ajtajai az illető előtt.

Mig ezt az egy-két megjegyzést betoldtam, akkorra megtörténtek a collatiók is. Most vissza szállingóznak kamráikba. Vacsora után ismét könyörgésre gyűltek össze az auditoriumba.

Könyörgés után mit tettek egyebet, mint visszatértek szobáikba. Logfeljebb a pulsator ment fel a toronyba harangozni. A harangpénz is egyik jövedelmi forrását képezte a bentlakóknak.

De még az explorer is akar valamit, nagy buzgalommal gyűjti össze a jó önekeket. No majd meglessük őket.

Mennek, bandukolnak. Egyik házból kellemes pecsényeillat árad: betérnek oda. Va-

KARCZOLATOK.

Almodtam.

Elrepültem a csillagok világába. Láttam az égi testek esodolatos szerkezetét, melyben mindenik tag fereg-száguld pályáján tova. Örök haladás. Leszálltam a földre. Magas hegytetőn álltam. Itt is mozog minden. A levegő, a felhők. A léghen tova szárnyaló fellegeket még a bércek magasra nyló or-

mai sem tartóztathatták fel. Haladtak tovább. Örök haladás. Leereszkedtem a völgybe. Itt is él és mozog minden. Fű, fa emelkedik, az ég felé kívánczik. Haladni fel a magasba. Az állatok, a férgek sem pihentek. Mindenik, sietett a dolga után, amennyire ereje képessé tette rá. Haladtak, amerre rendeltetésük készleté. Megnéztem a tengerek mély-
segét. Hasonló mozgást láltam. Az ázalagtól a bálnáig minden vízi lakos

iparkodott, törtetett előre. Sietett, haladni célja felé. Mindenféle, merre az álom ragadt, örökös mozgást, haladást láttam. Ezt nevezzük a teremtés összhangjának. Nincs a teremtésben zavar. Csak egy! Az ember. Nem is az ember, csak az emberek közül sokan, a kik nem akarnak haladni, amint azt a természet örök törvénye elebük szabta.

Endymion.

Wolf József, Sárbogárd.

vas. gép és tüzelőanyag raktár. — Telefon 28.

Van szerencsém ajánlani a legméréskelebbi áron számítva alantjelzett áruimat ab raktár, u. m.:

Ia. bük hasáb m.-ként 10 korona.

Tatai Ia. darabos-szenet 100 kgm.-ként 3 kor. 20 fill.

Ia. osztrai kétszer mosott kovács szén 100 kgm.-ként 4 korona.

Azonkívül raktáron tartom állandóan az összes vas- és gazdasági géparukat, ke-
répárakat, varrógépeket és azok alkatrészeit. A gépeket részlettelzésre is szállítom.

ROSSZUL TESZLI.

hagymást iszik, mint francia cognaccal egyen értékű tiszta borpárlatból készült „holló” véd-
jegyű cognacot.

Eredeti palackokban kapható

MIKLÓS ALADAR-
gyógyszertárában
SÁRBOGÁRDON.

Dzirzon kaptárak, országos méretű, négyesek és hatos egyenként 4 koronáért kaphatók lakásomon.

HEISZLER ANTAL

Sárbogárd.

KORONA szálloda

SÁRBOGÁRD.

Naponta frissen csapott kőbányai sör. Balatonmelletti borok. Jó magyar konyha. Olcsó szobák. Pontos figyelemes kiszolgálás. Mérsékelt árak.

PORKOLÁB LÉSZLO
vendégs.

Milliók

használik

köhögés

rekedség, katarus, nyálkásodás, görcs és számarhurut ellen

Kaiser-féle
Mell-Karamellák
a „3 fenyővel”

6100 elismerő oklevéllel orvosok és magánosoktól.

Kiváló ízletes bombon.

Csomag 20 és 40 fillér. doboz 60 fillér.

Kapható Miklós Aladar
gyógyszertárában
Sárbogárdon.

Értesítés.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására adni, hogy Sárbogárdon, új. Deutsch Adolf ur fakereskedése tözsoz-
szédságában (Mányoki-féle házban) egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

gazdasági gépműhelyt, vas- és fémöntödét

nyitottam. — Elvállalok minden e szakmába vágó vaszerzgályos munkákat, új géprészek öntését, melyek a legjobb kivitelben és a leg-
jutányosabb áron eszközöltenek.

Ugyiszint elvállalok bármiféle gőzgépek-
nek és motoroknak magánjáróra átalakítását.

Szíves pártfogásukat kérve, maradtam
tisztelttel

Neszteli József
gépész.

Jó házból való fiuk tanonczi felvételnek.

Hirdetések

jutányos áron felvételnek
a könyvnyomdában.

BORSZÉKI

gyógy- és üdítővíz a szénsavas
ásványvizek királya.

Kapható minden jobb fűszerkeres-
kedésben és vendéglőben.

SPITZER JAKAB

könyvnyomdatulajdonos, papir- és írószer-kereskedése

SÁRBOGÁRD.

Telefon sz. 18.

Telefon sz. 18.

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek ajánlani legújabb divatu névjegyeket szép
és izléses kivitelben. Nagy választék mindennapi férfi és női levélpapirokban.

Postai megrendelések soron kívül intézhetnek el.

Nyomatott Spitzer Jakab könyvnyomdájában, Sárbogárdon.